

Mgr Paweł Śwital

Udział mieszkańców w zarządzaniu gminą. Studium administracyjnoprawne

Streszczenie

Inspiracją do podjęcia rozważań nad tematyką udziału mieszkańców w zarządzaniu gminą był fakt, iż w coraz większym stopniu wskazuje się na obecność członków wspólnoty samorządowej we współzarządzaniu. Konieczne staje się rozbudowanie regulacji prawnych dotyczących uczestnictwa mieszkańców w zarządzaniu gminą oraz zwiększenie ich świadomości prawnej. Obecnie administracja zmienia swoje oblicze. Większość zadań należy aktualnie do sfery administracji świadczącej, która realizuje przede wszystkim usługi publiczne na rzecz obywateli.

Dotychczasowe opracowania naukowe poruszały problematykę udziału mieszkańców w zarządzaniu gminą w sposób fragmentaryczny, ograniczając się jedynie do wybranych jej aspektów, co zrodziło potrzebę omówienia przedmiotowego zagadnienia w sposób kompleksowy. Praca ma stanowić odpowiedź na deficyt mechanizmów koordynacji i współdziałania mieszkańców gminy. Wprowadzone w niej rozwiązania, choć elementarne, dają szansę na usprawnienie modelu funkcjonowania polskiej administracji.

Celem pracy jest analiza mechanizmów koordynacji i współdziałania mieszkańców, a także ukazanie prawnych form uczestnictwa mieszkańców gminy w zarządzaniu, diagnoza świadomości prawnej mieszkańców w tym zakresie oraz wskazanie i rekomendacja kierunków zmian w przepisach prawnych eliminujących bariery współzarządzania partycypacyjnego.

Prezentowana praca ma przedstawiać analizę obowiązujących przepisów prawnych związanych z udziałem mieszkańców w zarządzaniu gminą. Podstawę rozważań w rozprawie stanowić będzie obowiązujące prawo polskie. Struktura pracy oparta będzie na pięciu rozdziałach.

Pierwszy rozdział służyć ma wykazaniu podstaw aksjologicznych udziału mieszkańców w zarządzaniu gminą. W pierwszej kolejności omówiona zostanie zasada decentralizacji administracji publicznej i jej znaczenie dla udziału mieszkańców w

zarządzaniu gminnym. Następnie zostanie omówiona zasada subsydiarności oraz jej realizacja w celu zapewnienia udziału mieszkańców w zarządzaniu gminnym. Pomocniczość winna uznawać prawo obywateli do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących do sfery zadań publicznych, wspierać ich działalności oraz umożliwiać realizację tych zadań zgodnie z obowiązującymi normami prawa. Treść zasady decentralizacji oraz zasady subsydiarności ma bezpośrednie odniesienie do sytuacji jednostki, jej podstawowych praw i wolności. To jednostka powinna mieć największy wpływ na kształtowanie swojej pozycji – zarówno prywatnoprawnej, jak i publicznoprawnej.

Rozdział drugi zatytułowany jest *Zarządzanie publiczne na poziomie lokalnym a zjawisko partycypacji społecznej*. Ma on na celu przedstawienie zarządzania publicznego – jego pojęcia, istoty, metod i funkcji, a także nowych modeli zarządzania. Nowe tendencje w zarządzaniu sprawami publicznymi (administracja obywatelska) dają więcej informacji i większy wpływ obywatelom i ich organizacjom na decyzje władz ich dotyczące. Mogą stosunkowo wcześniej daną inicjatywę zablokować lub poprzeć, a także zmodyfikować jej kształt lub zbudować koalicję na rzecz jej wprowadzenia. Rządy uzyskują lepszą wiedzę o problemach, potrzebach i preferencjach społecznych oraz większą akceptację społeczną dla swoich planów.

W rozdziale trzecim *Odpowiedzialność mieszkańców za dobro wspólnoty samorządowej* przedstawione zostaną pojęcia dobra wspólnego, dobra wspólnoty samorządowej jako pierwotnego podmiotu władzy w gminie, realizacji dobra wspólnoty samorządowej przez mieszkańców gminy. W sytuacji włączenia podmiotu (mieszkańca jednostki samorządu terytorialnego w realizację jakiegoś przedsięwzięcia staje się on ogniwem związanego z tym procesu. Bierze on udział w realizacji zadania publicznego, a tym samym ponosi odpowiedzialność za jego rezultaty – i to w wielu wymiarach.

W rozdziale czwartym zaprezentowane zostaną *Prawne formy udziału mieszkańców w zarządzaniu gminnym*. Przedstawione zostaną następujące formy: referendum lokalne, konsultacje społeczne, dostęp do informacji o działaniu gminy i osobach sprawujących funkcje publiczne, inicjatywa uchwałodawcza, budżet partycypacyjny, inicjatywa lokalna. Celem rozdziału będzie ukazanie podstaw prawnych, istoty instytucji oraz wskazanie postulatów *de lege ferenda*, mających na celu ich usprawnienie.

W rozdziale piątym przedstawione i omówione zostaną *Praktyczne przejawy udziału mieszkańców w zarządzaniu gminą na przykładzie Gminy i Miasta Radom*. Dokonana zostanie również analiza świadomości prawnej oraz funkcjonowania prawnych form zarządzania w praktyce działania samorządu gminnego.

Zakończenie rozprawy podsumuje całość rozważań i sformułuje wnioski wynikające z przeprowadzonych badań.